THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

67 Elizabeth Street Telephone Main 4582

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR

SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario January 22nd, 1913

די איינציגע טרייסט אין אונזער נאַציאָנאַלען אומגליק

גרויס איז דער אידישער אונגליק, וועלכער איז ווי א שטורם, פון קיינעם פאראויסגעזעהן געקומען. די אידישע צרה איז אזוי גרויס, אז אלע פארבען זענען בלייך, אום צו קענען הערניגסטענס א קליינעם טהייל איבערגעבען, דאס וואס עס האט פאסירט, דאס וואס עס איז געשעהן, און וועלכעס איז נאך ניט געגנדיגט.

פאר אונז ליעגט דער מאַנאַטליכער בילעטין פאר'ן מאָנאַט נאָוועמבער, ארויסגעגעבען פון דער „אמעריקאן דזשואיש רעליעף קאָמיטעט", און וויפיעל מרוויער מען קען ארויסלעזען פון יענע עטליכע שורות פון די געבראכטע ידיעות.

די נייעס פון פוילען איז שרעקליך. דאס זעלבע אויך אין גאליציען. דארטען זענען די שטעדט אזוי חרוב געוואָרען, אז עס איז זיי אומעגליך ארויפצוזיען. טארנאָו איז אין גאנצען אבגעוויישט געוואָרען, קאלאמעא איז א בארג ראוינען. דאס זעלבע איז אויך מיט בראָד, דראהאביטש, טשערנאָוויץ און צעהנדליגע אנדערע שטעדט.

עטליכע שורות ווייטער, און מיר לעזען:

דריי פערטעל מיליאָן אידישע מענער, פרויען און קינדער זענען אין איין רוסלאנד ווייטלאָז. דיעזע אומגליקליכע זענען פון די היימען פערטרייבען געוואָרען, און אייפ'ן וועג האבען זיי גסיסה־מאָמענטען איבערלעבט. פיעלע מיטגלידער פון פאמיליעס, זענען אויפ'ן וועג פער־לוירען געגאנגען. זקנים זענען אויך דאָ, וועגען געפאלען. פרויען זענען ביי זייערע געבורטס־שמערצען אויסגעגאנגען, און קינדער זענען פליעגען געפאלען, און וואס דער טייט האט געלאזען, ליידט יעצט פון אנשטעקענדע קראנקהייטען און מגפות.

דריי הונדערט שטעדט זענען בלוטיג אין פוילען חרוב געוואָרען, חיין אין די גובערניעס, קאוונא, גראדנא, בעסאראביען, פאדאליען און וואלין.

פון יעדער שורה, קען מען ארויסלעזען דעם גרויסען אידישען חורבן, און בלויז א ירמיהו, קען יענע געטליכע ווערטער אויסדריקען, וועלכע זאלען אומשטאנד זיין דעם חורבן צו שילדערען.

איין טרייסט איז אבער פאראן ביים אנזיכט פון דיעזען טרייער, איין נחמה איז פערהאן ביי דיעזער גרויסער אידישער בראך.

אונזערע פערלארענע זיהן האבען זיך צו אונז אומגעקערט. די וואס האבען זיך צו אונז מיט'ן רוקען אויסגעדרעהט, קעהרען זיך אום, און פונקט ווי די אלטע ליים ביי די טייכען פון כבר, הענגען זיי זייערע הארפען אויף. יענע הארפען, אויף וועלכע זיי האבען ליעדער צו פרעמדע געשפיעלט, און זיי קעהרען זיך אום צו זייער מקור, צו זייער פאלק.

די גרויסע אידישע צרה, האט זיי ענדליך אויפגעצייגט, אז זיי בלאנדזשען אויף פאלשע און פרעמדע וועגען, און זיי קומען צוריק.

וואלט מען ווען עס איז פריהער געקענט הערען, אז אן אידיש אנאר־כיסטישער רעדאקטאר זאל שטראפען זיינע גענאסען, וואהרס זיי רופען זיך אונדי ש־שפרעכענדע, אנשטאט פשוט'ע אידען.

וואלט מען געקענט ערוואַרטען, אז אן אנגעזעהענער אידישער פובליציסט, וועלכער איז פאר פיעלע יאהרען געווען פרעמד פון אלעס אידישעס, און איהר קריעג ערקלערהרט, זאל ערקלערהרען:

נאציאָנאל אדער אינטערנאציאָנאל — אויב די אידען וועלען אליין ניט העלפען זייערע ברידער אין אזא נויט, וואר וועט זיי העל־פען?

דער אידישער חורבן האט ענדליך זייערע אויגען געעפענט, און זיי קעהרען זיך אום.

זאל עס אין אונזער חורבן, וועניגסטענס אונזער קליינע נחמה זיין. אמת, טייער, טייער האבען מיר פאר דעם עצאהלט און צאהלען, אבער ניט אומזיסט איז כאטש געווען דאס פערגאסענע בלוט.

די אמעריקאנער ארבייטער האבען זייער וואָרט געזאגט

פריהער, די אראנזירטע ארבייטער פון ענגלאנד, נאכגעפאלגט פון דער ארגאניזירטער ארבייט אין קענעדע, אין יעצט אויך די צוויי מיליאָן ארבייטער פון די פעראייניגטע שטאאטען, דיעזע אלע ארבייטער פון די ענגליש־שפרעכענדע לענדער האבען שוין געצייגט. אז זיי האבען געפיהלען פאר יושר און גערעכטיגקייט, אז זיי פיהלען מיט מיט די אונ־טערדריקטע געגען זייערע אונטערדריקער.

עס האט דאך אנדערש ניט געקענט זיין, אז פארשטעהער פון צוויי מיליאָן ארגאניזירטע ארבייטער, זאלען זיך צוזאמענקומען, און ווען מען זאל זיי פארלעגען א רעזאלוציע זיעגען אידישער גלייכבערעכטיגונג, זאל אזא רעזאלוציע פון זיי איינשטימיג אנגענומען ווערען.

די אמעריקאנער ארבייטער, אדער זייערע פארשטעהער, וועלכע זענען זיך צוזאמענגעקומען פראקלאמירען די סאלידאריטעט פון ארבייט האבען זיך פיעלע מאהל ווידערשפראכען, אין בעצוג צו ארבייט.

עס איז דארום א פרעהליכע ערשיינונג, וואס בנוגע אידישע רעכטע האבען זיי זיך הערגינסטענס ניט ווידערשפראכען. און דער איד נאמפערס, האט ניט מורא געהאט, אז זיין קערפערשאפט זאל זיך ערקלערען פאר אידישע רעכט.

די ארבייטער פון'ם אמעריקאנישען קאנטיגענט האבען אלע שוין זייער וואָרט געזאגט, וועגען אידישער גלייכבערעכטיגונג.

וועלען זיי איך נאכגעפאלגט ווערען פון דער ביירגערליכער וועלט, וועט זיך איך די עפענטליכע מיינונג פון די איבעריגע עלעמענטען פאר אונז איינשטעלען?

די קומענדע טעג וועלען עס צייגען.

איהר קענט פיל־לייכט ענטוישט ווערען

אין א געוויסער צייט פון נאכגעמאכטע

"SALADA"

אין מעגליך אז איהר וועט ניט אויסגעפינען אז דאס איז נאכגעמאכטע ביז דער טהעע קעסעל וועט אייך ווייזען. פאדערט אימער דאס עכטע ס א ל א ד א אין די פערזיגעלטע אלומיניום פעקלאך. און זעהט איהר זאלט עס טאקי בעקומען, איב איהר ווילט דעם אונפערנלייכבארען גע־שמאק פון פרישע, ריינע בלעטער ריטיג צוגעגרייט אין געפאקט.

קאנפערענץ־קאנווענשאן איינדריקע

(ספעציעל געשריעבען פאר'ן „אידישען זשורנאל).

פון א. ב. בענעט.

עס האט זיך שוין אבגעקאנווענשאנט אין אבגעקאנפערענצט אין מאנטרעאל. די טהועס, וועלכע זיינען דעם לעצטען טאג ארומגענאנגען אזוי ווי שאטענס, אויסגעמאטערט פון דער אנשטרענגונג פון פערזאָרגען דעם כלל ישראל, זיינען שוין יעצט געקומען צו זיך און מען קען שוין טרעפען א שמייכעל אויף זייערע פניסער. ריהרענד איז געווען די פצענע ביי דער שליסונג פון דער ציוניסטישער קאנווענשאן, ווען דר. שמריהו לעווין האט געהאלטען די נעילה רעדע. ער האט גע־וויינט, דער עולם האט געוויינט. דעם אי־דעאליסט וויל זיך ניט יעצט דורך אזא ביטערע צייט. געגן גאל האט זיך אנגע־קליבען אין דער אידישער נשמה עס וילט זיך שריין, וויינען, בעטען, פראטעסטי־רען און פערזאמען. נו, זיינען זיך צוזא־מענגעקומען א מענגע גוטע אידען פון ארבע פינט הענגדע און מען האט גערעדט און געמאכט רעזאלוציאָנען וועגען אידי־שע ענינים. דער שטארקער, כאראקטערים־טישער אויסדרוק פון דער אידישער נשמה'ס רעאקציאָן צו די יעצטיגע צרות האט זיך ניט געהערט. אבער דאך האט מען גערעדט און דעבאטירט פיעל ניט בע־מער איז, און מען האט דערפיהלט א שווערינקייט אויפ'ן הארצען, ווען מען

*) א. ב. בענעט איז געווען אונ־זער ספעציעלער קאָרעספאנדענט ביי דער מאָנטרעאלער קאָנפערענץ קאָנווענשאָן.

צוליעב טעכנישע אורזאכען, זענען די וויטערליגע בריעף זיינע פערהאלטען געוואָרען, מיר וועלען זיי יעצט דרוקען אין דער רייהע, ווי אזוי מיר האבען זיי ערהאלטען.

פונ'ם שטאט־ישען "יאריד"

פון ערא.

ביילי סאנדיי אונדזשעראלדין פאראר עס האט זיך איהם געוואָלט א דזשאב. די מלחמה סאָלדאטען און זשיטנים

א שטורמדיגע וואך האבען מיר דו לעצטע טעג דא געהאט. און אין אונזער שטאטישען „יאריד" איז געווען גאנץ לעבעדיג. „ביילי" און פאראר, דאס זענען געווען די צוויי הויפט־ העלדען

און פרעגט ניט קיין קשיות, ווי קומט א שעהנע זינגערין צו זיין צוזאמענ־גע־פאָרט מיט א בייזבאל־ נלח, וועלכער וויל גאר אונז פרימער מאכען. אויף א מעשה פרעגט מען קיין קשיה ניט, און אזוי איז עס.

ביילי סאנדיי, מעג זיך טאקי אָנפיהל־רען זיינע מיסיאָנערישע געשעפטען, און שטורמען די אריגא מיט זיינע אקראבאר־טישע קונצען, שרייענדיג, אז דער "סאָ־לון" — דאס איז דער ערגסטער גהינום.

אבער רעדען, רעדט מען ניט נאר וועגען איהם, נאר אויך וועגען דער אפע־רא קינסטלערין פאראר (אויף וועמען מען זאָגט אגב, אז זי איז א אידישע), און זעהט איהר, צוויי זונען מיט איינמאל קענען ניט שיינען. איינע מוז פערדונק־לען די צווייטע.

ניט כשישערט געווען "בילין", אז ער זאל פערנעמען אלע צייטונג־ קאר־לימס, אבוואהל פאר די ענגלישע צייטונ־גען איז עס א גאנץ גוטע "ביזנעס", און מען מוז אָבגעבען אַ ביסעל פלאץ אויך דער שעהנער פרוי מיט'ן זיסען קול'בעל.

ווען איהר פרעגען, וואס עפעס גאר פרוצלינג מיט מיס פאראר, זי זאל זינגען, ווי מיין ענגלישער שכן זאָגט, „רחי טא־פיק אף די דאק" זעה איך דאך, אז איהר זייט נאך נאר א גרינער, און מוז אייך דערצעהלען די גאנצע מעשה.

ווי־הי היום, און דער שעהנער אפערא זינגערין מיט'ן איטאליענישען נאָמען, אמעריקאנער געבורטה און אידישער אב־שטאמונג, איז געקומען אויפ'ן מוח א גערארגן, אז ניט נאר קען מען מאכען א גאנץ פיינעס און שעהנעס לע־בען פון זינגען, הלואי אויך אונז אלעמען געוואָרען, נאך וואס פאר א לעבען, נאר אז מען קען אויך מאכען געלד, ווען מען וועט שפיעלען "הארטען" פאר די "מואוויס". אלס א זייטיג פערדיענסטעל שאדט עס ניט.

וואלט דאך די געשיכטע געוועזען אוועק גלאטיג, וועמען קען עס שאדען, אז אן אפערא זינגערין מאכט געלד, האט אבער יעדער "דארום" א "וואראום".

פערגלוסט זיך א היגען אידען, צו בלעגנען די "פיקטשע" הייסט עס, אין זי שטעלען פאר'ן עולם, אין א היגען גרוי־סען האל. וואלט נאך דא אויך קיין גע־פאהר ניט געווען, וואהרס וועמען ארט עס, קנאפ מואוניג פיקטשורס האָ־בען מיר.

איז דאך אבער מלחמה צייט, און אז עס איז מלחמה איז גאר אנדערע רייד.

דערצעהלט מען די הינע פאטריאָטען, אז באשר בכן, מיט פאראר איז „פרא־דייטש", און ווען זי קען, וואלט זי די "עלייעס" לעבעדיגע אויפגעפרעסען, אזא גולנ'טע איז עס.

און זעהט איהר, היינטיגע צייטען דאהה א פאטריאָט מעהר ניט ווי איין פינק, אזוי געהט עס שוין אוועק א גאנג.

פאר די ענגלישע צייטונגען איז עס ממש א שמאלץ־גרוב, סטייטש, גע־כאפט, אזא מין "אישר", די גאנצע "קאנטרי" איז דאך אין געפאהר, מען זאל חלילה איהר "קארטען־ פיקטשור" אויפ'ן לייוועגד צייגען.

און עס זעגען ביזיי די רעפארטערס, ארומלויפענדיג פאר אינטערוויוס צו די הה"ג זיך דערמאהנט, אז אט־א ענדיגונ זיך דער יום טוב'דיגער צוזאמענפאהר, און מען מוז געהן צוריק צו די אלטענליכע גע־שעפטען. שמריהו לעווין האט דאס גע־פיהלט, און דער עולם האט געפיהלט מיט איהם.

דער קאנפערענץ. — די טהועס סמא־מעווען זיך מיט די ליפען, ווען זיי דער־מאהנען זיך אן דעם קאנפערענץ, אזא ער־פאלג, אזא ערפאלג, מען האט זיך גאר ניט געריכט אויף דעם, און בשעת מעשה קוקען זיי דיר אריין אין די אויגען צו געע־פינען דארט בעשטעטיגונג פאר זייער בע־גייסטערונג. און כמעט דערפיהלט מען א רחמנות אויף די דאזיגע נאאיווע נשמות — איהר הערט. "נאאיווע נשמות" — וועלכע גלויבען, אז אין די צוויי שעה פון רעזאלוציאָן פארלעזענען האט זיך ערגע־בען א שטיק היסטאָרישע. עס ווילט זיך ניט ניסען קאלטע וואסער אויף דער הייסע רעדע. אין בשעת מעשה קוקען זיי דיר אריין אין די אויגען צו געע־פינען דארט בעשטעטיגונג פאר זייער בע־גייסטערונג. און כמעט דערפיהלט מען א רחמנות אויף די דאזיגע נאאיווע נשמות — איהר הערט. "נאאיווע נשמות" — וועלכע גלויבען, אז אין די צוויי שעה פון רעזאלוציאָן פארלעזענען האט זיך ערגע־בען א שטיק היסטאָרישע. עס ווילט זיך ניט ניסען קאלטע וואסער אויף דער הייסע רעדע. אין בשעת מעשה קוקען זיי דיר אריין אין די אויגען צו געע־פינען דארט בעשטעטיגונג פאר זייער בע־גייסטערונג. אבער צו דעם מעגש ליבען גערולט איז פאראן א גרענעץ, און ניט אין מאל איז מיר אויסגעקומען צו שטעלען עטליכע פראגען צו די טהועס, וועלכע האבען יעדערגפאלס א טרייסעל גע־טראָן דעם פונדאמענט פון זייער ענטהר־רען אין פערזאמען. נו, זיינען זיך צוזא־מענגעקומען א מענגע גוטע אידען פון ארבע פינט הענגדע און מען האט גערעדט און געמאכט רעזאלוציאָנען וועגען אידי־שע ענינים. דער שטארקער, כאראקטערים־טישער אויסדרוק פון דער אידישער נשמה'ס רעאקציאָן צו די יעצטיגע צרות האט זיך ניט געהערט. אבער דאך האט מען גערעדט און דעבאטירט פיעל ניט בע־מער איז, און מען האט דערפיהלט א שווערינקייט אויפ'ן הארצען, ווען מען

*) א. ב. בענעט איז געווען אונ־זער ספעציעלער קאָרעספאנדענט ביי דער מאָנטרעאלער קאָנפערענץ קאָנווענשאָן.

צוליעב טעכנישע אורזאכען, זענען די וויטערליגע בריעף זיינע פערהאלטען געוואָרען, מיר וועלען זיי יעצט דרוקען אין דער רייהע, ווי אזוי מיר האבען זיי ערהאלטען.

יאזעף יאאכים

נאך דעם יועלט־בעריהמטען וויאלין־קינסטלער פאגאניני איז זיין פערטרעטער געוואָרען דער פון גאנץ געזאלבטער קינסט־לער יאאכים, וועלכער איז ערשיינען אלס נייער שטערען אין דער וויאלין־קונסט באלד צו זיין 7 יאהריגען עלטער.

יאזעף יאאכים איז געבאָרען געווא־רען דעם 28־טען יוני 1831, ביי א אידי־שער פאמיליע אין קוטסזע, אונגארן. שוין אלס דרייפיער יעהריגער אונגעל האבען זיינע עלטערען בעמערקט איז איהם ליע־בע צו מוזיק און האבען איהם געשענקט אלס שפיעלצייג א וויאלין. צום זעקס יעהריגען עלטער האט שוין יאזעף יאאכים זעהר גוט געשפיעלט וויאלין, און די על־טערען האבען איהם אוועקגעפיהרט אין וויעגער קאָנסערואטאָריום, וואו ער האט געלערענט מוזיק ביי יאזעף בעם. אלס 7 יעהריגער אונגעל איז שוין יאאכים עפענטליך ארויסגעטראטען מיט זיין וואָ־לין.

אין יאהר 1843 האט דער פראפע־סאָר בעם ערקלערהרט זיין 12־יעהריגען תלמיד, אז ער האט מיט איהם שוין מעהר ניט וואס צו לערנען, און האט איהם גע־האטהען אויפטרעטען אין לייפציגער "עוואנדהויז־קאָנצערט". דארט האט יאאכים שוין ארטיסטיש געשפיעלט די פאנטאזיע "אטעלא" פון ערנסט. די קרי־טיק אין פישוט פערוואונדערט געווערען, אזעהנדיג די קונציגע שילע, וועלכע עס בע־זיצט א 12 יעהריגעס קינד.

ניט זופרידיג אויף דעם גרויסען פו־ראר, האט זיך יאאכים ווייטער געביל־דעט אין ליפציג אונטער דער אויפזיכט פון מאריץ הויפטמאן אין פערדינאנד דא־וויד. זעהר פרייגדליך האט זיך איבער־געגעבען צום יונגען קינסטלער דער גרויס־סער קאָמפּאָזיטאָר מענדעלסאָן בארטאלדי. ער פלעגט מיט איהם צוזאמען אָפט שפיע־לען בעטהאָווענס קרייצער־סאָנאטע און האט איהם אונטערריכטעט האַרמאָניע. „איך וויל זיין דער נאָהענסטער פון דעם יונגען ווירטואָז, איך וויל מיט איהם צו־זאמען שפיעלען אין גלייכצייטיג דיענען איהם מיט מיין ראטה", — האט דאמאלס מענדעלסאָן־בארטאלדי געשריעבען.

אין לייפציג איז יאאכים אויפגע־טרעטען מיט א קאָנצערט צום ערשטען מאָל דעם 19־טען אויגוסט 1843. מיט צוויי יאהר שפעטער איז יאאכים פון מענדעלסאָן אָבגעפאָהרען אין לאָנדאָן, וואו ער האט איבערראשט לאָנדאָנער מו־זיקער אין מעלאָמאנען (מוזיק־ליעבהאָ־בער), מיט זיין וואונדערליכען שפיעלען בעטהאָווענ'ס קאָנצערטען.

קומענדיג אין יאהר 1845 פון לאָנ־דאָן אין לייפציג האט יאאכים געשפיעלט שוין אָנ'איינענע קאָמפּאָזיציע "אדא־ז־שיא פאר וויאלין אין אָרקעסטער". זעהר גוט האט דאן געווירקט אויף יאאכיען זיין בעקאָנען זיך מיט דעם צו יענער צייט בעריהמטען וויאלאניסט לודוויג שפאר. אויף האט איהם פיעל גזען געבראכט זיין בעקאנטשאפט מיט'ן קאָמפּאָזיטאָר ראָבערט שומאָן. אין גיכען איז יאאכים געוואָרען לעהרער אין לייפציגער קאָנסער־וואטאָריום.

אין יאהר 1850 האט איהם דער גע־ניאלער פיאניסט ליסט ארויסגערופען אין ווייטמאר און האט איהם בעשטימט אלס קאָנצערט־מייסטער איבער דעם גרויס־ הערצאָג'ס קאפעלע. דארט האט דער גרויסער ליסט זיך אויף איבערגעגעבען צו מיטווירקען אויף דער ענטוויקלונג פון יאאכים'ס גאניאלען טאלאנט. און יאאכ־כים'ס רוהם איז געוואקסען פון טאג צו טאג. זיין אנטהייל נעהמען אין די "קאָ־מעלא קוואַרטעטען" האט געמאכט אין שטאדט אזא רושם, אז דאס פובליקום האט הורכאויס געפארערט מען זאל דעם פראגראם פון די קוואַרטעטען פערבייטען און אפטער שטעלען, כיד יעדער זאל האָ־בען די מעגליכקייטן זיך אָנצוזעטען מיט די נאָהרעגע טענער פון זיין שפיעלען. צו־ליעב דעם האט יאאכים געמוזט ארגאני־זירען שטענדיגע אבענד־ קוואַרטעטען פאר'ן פובליקום. פון ווייטאר האט יאאכ־כים אויף אונטערנומען ארטיסטישע רייז־זען נאך ענגלאנד, וועלכע פלעגען דויע־רען עטליכע מאָנאט. נאר ווען פראגיג ליסט האט זיך פערנומען אלס א לעבענס־אויפגאבע צו פערגעטערען וואגנערען און

לען, מיט וועלכע עס האט זיך לעצטענס אזוי פיעל געקאָכט אין שטעדטיל, און יע־דער "דזשאהני" האט זיין "מערין", גע־קענט מכבד זיין מיט אן "אויטאָ־ רייד" סך הכל פאר איין פיאטאָקעל.

רעדט אבער מיט יענע חברה, די דזשיטני לייט, וועלען זיי אויך נאר אנ־דערע מעשיות דערצעהלען, אויף זיי בעקלאגען זיך אויף דער מלחמה.

אמת דזשאהני און מערי ווילען אן "אויטאָמאָביל־רייד", אבער, וועלען זיי אויך מוסיף זיין, זיי האבען ניט קיין פיאָ־טאָקעל צו צאָהלען, און מען מוז דארום דרוים פון די ביזנעס.

שוין איבער 700 מענשען האבען די דזשיטני צוריק אויף דער שאָפ פערביטען, וועלען זיי אויך דערצעהלען.

אי, די ביטערע מלחמה!

האט איהר ווענינסטענס שוין גע־קויפט א באנד פון דער נייער מלחמה־ הלואה. שעהמט זיך ניט, כאפט כל זמן אלע כאפען.

לענדער רעניערונג אין אלדערמאן בייד, דער פארשטעהער פון דער מאָנטרעאלער שטאדט רעניערונג.

ווי־הקיך, עס איז געווען אינטערע־סאנט צו בעאָבאכטען, דאס אין דער שטי־מע און אין די ווערטער פון דעם גוי, אר־טהור מיהען, האט זיך געהערט א טיעפע־רער טאָן פון ערנסטען בעוואוסטזיין, ווי אין די מעכאנישע רעדעס פון די עטליכע אידישע רעזאָלוציאָנען מאכער און אונ־טערשטיצער. אונזער מדינה, קענעדא, איז איצט פערטהאָן אין א ביטערער מלחמה. צעהנער טויזענדער פון די בעסטע יונגע מענער לעבענס זיינען אוועקגעגעבען גע־וואָרען צו דעם מלחמה טייפעל. ארטהור מיהען, מיט זיין שארפען בליק, מיט זיין אינטענסוויען גייסט, האט גוט געפיהלט וואס עס הייסט א פאָלקס נויט, וואס עס הייסט א פאָלקס צרה. ווען ער רעדט פון די אידישע צרות קלעהרט ער בשעת מעשה פון די מיליאָנען ברידער זיינע, וועלכע פערפלעכטען די ערד מיט זייער בלוט, און ער ווייסט וואס איז אזיינס דער פאָלקס מאָטיוו, דער נאציאָנאלער בעוואוסטזיין, וועלכער האט מעגליך געמאכט אזעלכע גרויסע אָפּפער. עס מוז זיין א נאציאָנא־לער בעוואוסטזיין, א פאָלקס אינסטינקט אינטער אזעלכע בלוטיגע פאסירונגען, אז ניט, איז דאך די וועלט קיין זעל טגיט. און ארהטור מיהען מיט זיין געזונדען נאציאָ־נאלען אינסטינקט האט אָנגעטאפט דעם רוסק פון דעם נידערגעשלאָגענעם אידישען נאציאָן בעוואוסטזיין. זיינען די אידען א פאָלק, דאן מוזען זיי דאך פיהלען אזוי, ווי דאס קענעדער פאָלק פיהלט. ארטהור מיהען ווייסט, ווי דאס קענעדער פאָלק פיהלט, אין זיין נאנצער אינטענסיוויטעט אין דערום האט זיך געהערט אין זיין שטי־מע א קלאנג, וועלכער האט געפעהלט אין אונזערע אידישע שטימעס.

ארטהור מיהען רעדט זעהר שעהן. רור־היג, געלאסען, אין בענוצט א זעלטענע קלאסישע שפראך. ער איז ריך אין ציטא־טען פון דער קלאסישער ליטעראטור, אר־אייגענשאפט, וועלכע די מייסטע פאָלקס־מיישענס האבען ניט. און ביי אזא זעלטע־נע געלעגענהייט וואו א נאציאָנאלער פאר שטעהער רעדט צו דעם ערוואכענדען נאַ־ציאָנאלען געפיהל פון אן אנדער בעפעל־קערונג, פאסט זיך זיין טיעפקייט אין נעהארבזאמקייט זעהר ניט צו.

די רעדעס פון די מתותים (דערין זיינען די גענסט ניט אריינגערעכענט), זיינען געווען פוסטע פראזען און ווידער פראזען. אונזערע מתותים זיינען יחסנים אין דעם וואס זיי געבען א גרויסען נדן. דער נדן רעדט אליין. און זייער נדן בע־שטעהט אין טהאָן. די כלה דארף ניט זיין שעהן, אדער האבען געגעבען פיעל צייט צו בעלעגען זיך אין געווינען אלע זיעבען חו'ען. דער טאטע ניט א לעג אוועק מיט־ז מאל א געשטאָבען פעפעל אסיגנאציע און אלעס איז שוין רעכט. אונזערע מחו־תנים האבען געגעבען א קנאק מיט א קאָ־מיטע פון גאנצע פוסצינ, אדער ועכצינ־יחסנים, 'פני', אדער פראָמינענטע מענ־שען, און וועלכער חתן קען זיך בלייבע אונצופריעדען פון דעם? און די גאנצע פסיכאָלאָגיע פון דעם קאָנפערענץ איז גע־ווען די נדן פסיכאָלאָגיע. מען מוז זיין צויפרידען.

נויאיישע גדולים און פאטריאָטען, צו הע־רען וואס זאָגען זיי מכח דיעזער געפאהר.

וואס עס זאָל אבער דער סוף ניט זיין, צו די לייוענטען "פאראר־קארטען" וועט מען קענען זעהן צו ניט, אן אדווער־טייזמענטעל האט זי דערווייל געכאפט א גאנץ גוטע, און מען מעג זאגען א גאנץ גוטען אויף:

אן אאמזיסטען אדווערטייזמענט האט אויף בעקומען אונזער אן איינענער שטאָט־מאטע, אבער ניט קיין אזא גוטען, זאָל עס אונזער אלדערמאן מערעריטה לאנגא־ ניט זיין.

נאָט האט אונז מזכה געווען, מיט א ריכטער דענטאָן, וועלכער קען קיי־עוולות ניט פערטראגען, און אז מען האט אין סיטי האָל אָנגעהייבען צו שמועסען, אז א געוויסער אלדערמאן האט עפעס גע־וואלט שטימען פאר א פייער טשיעף קאנ־דידאט בתנאי, אז דער לעצטער זאָל איהם אָבטרעטען זיין פעטש שטעלע ווען־כע ער האלט, פיילט ער זיך ניט, אז אונטערזוכט עס אין ברענגט אריס נאר ניט קיין שעהנע זאכען פאר'ן שטאָט־מאטען.

אמת טאקע, בעשטראפען פאר די חטאים קען מען איהם ניט, אבער קיי־ניינער מאן איז ער געווים ניט.

ניט קיין שעהן אדווערטייזמענטל אפילו, אבער דאך אן אדווערטייזמענט.

אדווערטייזמענטס אומזיסטיגע האט אויף די וואך בעקומען די מלחמה, ניט אזוי די מלחמה זעלבסט, ווי דאס וואס עס ווערט פון דער מלחמה, א גאנצען באנטש סאלדאטען האבען מיר אריינגע־קראגען, יפן וועמענס פנים'ער איהר קענט ארונטערלעזען אלע אותות וסימפתים פון דער מלחמה. איהר קענט זיך בעקע־נען מיט דייטשע גאזען און אלע אנדערע תכסיסי מלחמה, זיי וועלען עס אייך נערן דערצעהלען, און אייך נאך ראטהען עס אליין איבערצולעבען, אבי צו טויטען א באָר "האָגס".

אבער ניט נאר זיי פיהלען די מלחמה, עס פיהלען עס אויך אונזערע "דזשיט־נים", אט יענע 5־סענטיגע אזיטאָמאָבי־לען, מיט וועלכע עס האט זיך לעצטענס אזוי פיעל געקאָכט אין שטעדטיל, און יע־דער "דזשאהני" האט זיין "מערין", גע־קענט מכבד זיין מיט אן "אויטאָ־ רייד" סך הכל פאר איין פיאטאָקעל.

רעדט אבער מיט יענע חברה, די דזשיטני לייט, וועלען זיי אויך נאר אנ־דערע מעשיות דערצעהלען, אויף זיי בעקלאגען זיך אויף דער מלחמה.

אמת דזשאהני און מערי ווילען אן "אויטאָמאָביל־רייד", אבער, וועלען זיי אויך מוסיף זיין, זיי האבען ניט קיין פיאָ־טאָקעל צו צאָהלען, און מען מוז דארום דרוים פון די ביזנעס.

שוין איבער 700 מענשען האבען די דזשיטני צוריק אויף דער שאָפ פערביטען, וועלען זיי אויך דערצעהלען.

אי, די ביטערע מלחמה!

האט איהר ווענינסטענס שוין גע־קויפט א באָנד פון דער נייער מלחמה־ הלואה. שעהמט זיך ניט, כאפט כל זמן אלע כאפען.